

mgr inż. Jadwiga Tworek*

dr inż. Ewa Szewczak*

Kierunki zmiany postanowień rozporządzenia nr 305/2011

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady obowiązujące wprost, w brzmieniu ustalonym w odpowiednim wydaniu językowym Dziennika Urzędowego UE, nie wymagają transpozycji do krajowego prawa [1, 2]. Dlatego też, kierując się doświadczeniami ze stosowania dyrektywy CPD, Komisja Europejska systemowo wpisała w strukturę rozporządzenia CPR możliwość nowelizacji jego postanowień, w szczególności ze względu na potrzebę dostosowania do postępu technicznego.

Systemowe możliwości zmian

Rozporządzenie CPR antycypuje, że wraz z rozwojem techniki niezbędne mogą okazać się zmiany wskazane w art. 60 pkt e) i f), obejmujące:

- format deklaracji właściwości użytkowych wg Załącznika III;
- grupy wyrobów budowlanych objęte działalnością jednostek oceny technicznej wg tablicy 1 Załącznika IV;
- ocenę i weryfikację stałości właściwości użytkowych wg Załącznika V;
- określanie i zmiany klas właściwości użytkowych, wskazanych w zharmonizowanych specyfikacjach technicznych, wg zasad przewidzianych w art. 27.

Jednocześnie Komisja pozostawiła sobie prawo do stania w drodze aktów delegowanych w przypadkach, kiedy:

■ okaże się niezbędne wskazanie tych zasadniczych charakterystyk lub wartości progowych dotyczących określonych rodzin wyrobów budowlanych, które wymagają zadeklarowania dla określonego zamierzonego zastosowania wyrobu (art. 60 ust. a);

■ możliwe okaże się wskazanie bez badań lub bez potrzeby dalszych badań określonych poziomów lub klas właściwości użytkowych, pod warunkiem spełnienia wymagań podstawowych dotyczących obiektów budowlanych (art. 60 ust. g);

■ możliwe i potrzebne okażą się stosowne zmiany systemów oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych w odniesieniu do określonych wyrobów budowlanych (art. 60 ust. h).

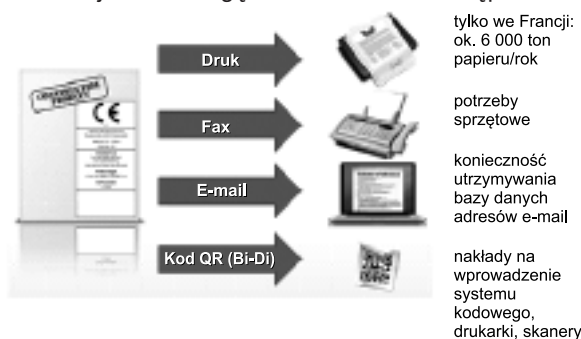
Zmiany mogą się okazać konieczne w odniesieniu do wskazanego w art. 11 CPR okresu, przez który producent powinien przechowywać dokumentację techniczną wyrobu oraz deklarację właściwości użytkowych i takie upoważnienie dla Komisji zawiera art. 60 pkt c. Już na etapie opracowywania rozporządzenia nr 305/2011 było jasne, że w obszarze

regulującym działanie jednostek oceny technicznej, zajmujących się głównie wyrobami innowacyjnymi w procedurze opracowywania europejskich dokumentów oceny prowadzącej do udzielania europejskich ocen technicznych również potrzebna jest niezbędna elastyczność i możliwość optymalizacji procedur europejskich. Delegację do ewentualnych zmian Załącznika II do rozporządzenia CPR zawiera art. 60 pkt d. Przykładem aktu delegowanego, nad którym prace rozpoczęły się niemal równoległe z opublikowaniem rozporządzenia CPR jest wskazanie – zgodnie z art. 60 pkt b – warunków, na jakich deklaracja właściwości użytkowych może być przetwarzana elektronicznie, umożliwiającą producentom udostępnianie jej na swoich stronach internetowych.

Projekty aktów delegowanych do rozporządzenia nr 305/2011

Najwcześniej rozpoczęto prace nad palącą kwestią wskazania producentom sposobu umożliwiającego zastąpienie obowiązku dostarczania kopii deklaracji właściwości użytkowych przez udostępnienie jej na stronie internetowej. W marcu 2013 r. na posiedzeniu z udziałem przedstawicieli europejskich organizacji reprezentujących przemysł, Komisji i Parlamentu Europejskiego przedstawiono oczekiwania przemysłu, który wskazywał na przeszkody i problemy związane z dotychczas stosowanymi sposobami przekazywania deklaracji odbiorcy (rysunek 1) [3].

Dla wielu producentów stosujących rutynowo kody QR, jako zasadę szybkiego dostępu do danych technicznych, optymalnym wyjściem wydawało się przyjęcie tego rozwiązania. Zwrócono jednak uwagę na konieczność dostępu odbiorcy

Źródło: prezentacja CEPMC z 27 marca 2013 dotycząca elektronicznej wersji deklaracji właściwości użytkowych

Rys. 1. Analiza możliwych sposobów dostarczania deklaracji właściwości użytkowych (CEPMC)

* Instytut Techniki Budowlanej

do urządzenia skanującego i znaczne nakłady na wprowadzenie systemu kodowego przez wszystkich producentów, w tym firm sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W wyniku dyskusji większość przedstawicieli przemysłu opowiedziała się za umieszczaniem deklaracji na stronie internetowej producenta. Warunkiem wstępnym jest takie zabezpieczenie danych na stronie, aby nie była możliwa ingerencja z zewnątrz w ich integralność. Ponadto ważną kwestią jest zapewnienie dostępu do danych przez okres nie krótszy niż wymagany przez CPR (10 lat).

Rozwiązania tego problemu w dużej skali już funkcjonują, czego przykładem jest baza aktów prawnych Komisji Europejskiej Eur-Lex. Oznacza to, że wypracowano odpowiednie zabezpieczenia techniczne zapewniające integralność tego serwisu. Tak więc dostępność deklaracji właściwości użytkowych na stronie producenta powinna być – z zachowaniem właściwych proporcji i minimalnych nakładów – możliwa technicznie (rysunek 2).

Możliwe dopiero po opracowaniu aktu delegowanego Komisji

- Wymagana akceptacja Parlamentu Europejskiego i Rady UE
- Stosowanie po opublikowaniu decyzji Komisji w Dzienniku Urzędowym UE

Źródło: prezentacja CEPMC na posiedzenie Komisji PE w dniu 27 marca 2013 dotycząca elektronicznej wersji deklaracji właściwości użytkowych

Rys. 2. Deklaracja właściwości użytkowych na stronie internetowej producenta (CEPMC)[8]

Projekt aktu delegowanego z czerwca br. [4] podkreśla prawo do umieszczania deklaracji właściwości użytkowych na stronie internetowej i nie zmienia żadnego z obowiązków producenta dotyczących identyfikowalności każdego pojedynczego wyrobu budowlanego udostępnianego na rynku oraz jego jednoznacznego powiązania z określoną deklaracją właściwości użytkowych przez odniesienie deklaracji do niepowtarzalnego kodu typu wyrobu. W szczególności nie ulegają zmianie postanowienia art. 7 ust. 4 rozporządzenia CPR dotyczące języków, w jakich deklaracja powinna być udostępniana.

Zgodnie z projektem producenti powinni informować odbiorców o sposobie dostępu do strony internetowej, na której zamieszczone są deklaracje właściwości użytkowych, a sama strona powinna być dostępna w sposób ciągły. Projekt pozostawia producentowi swobodę w wyborze zabezpieczeń chroniących niezmienną treść deklaracji i zachowanie dostępu do niej przez okres nie krótszy niż 10 lat.

Zgodnie z zasadami przyjętymi w CPR a obowiązującymi przy stanowieniu prawa UE akty delegowane Komisji podlegają akceptacji Parlamentu Europejskiego i Rady UE. Wciąż trwają prace nad ostatecznym kształtem aktu delegowanego, na które czeka cały europejski przemysł wyrobów budowlanych.

Dostosowanie Załącznika III do postępu technicznego. Może się jednak okazać, że pierwszym opublikowanym aktem delegowanym do rozporządzenia nr 305/2011 będzie rozporządzenie wykonawcze Komisji zmieniające jego Załącznik III, czyli format deklaracji właściwości użytkowych,

którego publikację Komisja zaplanowała na listopad 2013 r. W przypadku tego projektu istnieje duża zgodność Komisji, przemysłu i państw członkowskich co do potrzeby ujednoznacznienia zapisów.

Pierwszy element, w sprawie którego wypracowano konsensus, to rezygnacja z punktu 2 dotychczasowego formatu deklaracji, dotyczącego identyfikacji wyrobu. Zgodnie z postanowieniami art. 11 ust. 4 dane te producent umieszcza na wyrobie, jego opakowaniu lub w dokumencie towarzyszącym. W kontekście deklaracji najważniejsze jest jej prawidłowe związanie z jednoznacznie określonym typem wyrobu.

W dyskusjach nad ostatecznym kształtem zapisów dotyczących Załącznika III do rozporządzenia CPR ścierają się dwie opcje – sugestia Komisji, aby producentowi pozostać możliwość swobodnego układu treści deklaracji oraz propozycja pozostania przy jednolitym formacie, popierana szczególnie przez władze państw członkowskich odpowiedzialne za nadzór nad rynkiem.

Dostosowanie Załącznika V do postępu technicznego. W przypadku zmian projektowanych w Załączniku V najważniejsze jest doprecyzowanie zadań jednostek notyfikowanych w poszczególnych systemach oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych. Na szczególną uwagę zasługuje projekt przywrócenia możliwości notyfikowania laboratoriów badawczych do wykonywania zadań strony trzeciej w ramach systemów 1 i 1+. W dużej liczbie przypadków ułatwi to certyfikującym jednostkom notyfikowanym spełnienie warunków weryfikacji kompetencji podwykonawców, nie zamykając przy tym możliwości korzystania z innych podwykonawców.

Artykuł 39 CPR zawiera wskazanie: *Państwa członkowskie notyfikują Komisji i pozostałym państwom członkowskim jednostki upoważnione do wykonywania zadań strony trzeciej w procesie oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych na podstawie niniejszego rozporządzenia (zwane dalej „jednostkami notyfikowanymi”).* Laboratoria wykonują w systemie 1 i 1+ w tym procesie zadania strony trzeciej (badania laboratoryjne przypisane stronie trzeciej przez dokumenty zharmonizowane).

Wymagania stawiane jednostkom notyfikowanym przez CPR oznaczają: posiadanie kompetentnego personelu i wyposażenia do wykonywania badań (i pobierania próbek, które jest także objęte normą EN ISO/IEC 17025), co może być zapewnione przez wybór laboratorium notyfikowanego w zakresie badań do systemów 1 i 1+. Argumenty te wskazują na zwiększenie elastyczności systemu w przypadku pozostawienia możliwości notyfikacji laboratoriów również do systemów 1 i 1+. Założyć można, że podobnie jak w przypadku CPD, jednostka certyfikująca **może** korzystać z badań laboratorium nieposiadającego notyfikacji (zwłaszcza w przypadku, gdy w ogóle nie ma laboratorium notyfikowanego w określonym obszarze), zapewniając na własną odpowiedzialność wypełnienie przez to laboratorium wymagań art. 43, lub korzystać z laboratorium notyfikowanego.

W trakcie prac nad projektem zmian Załącznika V szeroko dyskutowano wprowadzoną przez rozporządzenie nr 305/2011 zmianę zastępującą określenie zadań laboratorium notyfikowanego w miejsce dotychczasowych „wstępnych badań typu” przez termin „ustalenie typu wyrobu”, która może być myląca i nadinterpretowana. W celu ustalenia typu (badań typu) producent może się zgłosić **do dowolnej liczby** laboratoriów

notyfikowanych. Zatem już z samej definicji laboratorium notyfikowane nie może ustalić typu wyrobu, badając na zlecenie producenta np. jedną wybraną z zasadniczych charakterystyk. Laboratorium może natomiast określić właściwość użytkową badanej zasadniczej charakterystyki. Należy zwrócić także uwagę na fakt, że w systemie 3 laboratorium nie może także odnieść się do tej części określenia typu wyrobu, która mówi o zdefiniowanym procesie produkcyjnym.

Producent otrzymując raport z badań z wynikami badań określonej zasadniczej charakterystyki (zwany nieco na wyrost „ustaleniem typu”), może potraktować uzyskany poziom właściwości użytkowej jako najwyższy do osiągnięcia, a w deklaracji zastosować poziom niższy, bezpieczniejszy (np. przewidując większe rozrzuty wyników podczas produkcji). W tej sytuacji Załącznik V powinien uwzględniać finalną odpowiedzialność, ale i wyłączne prawo producenta do ustalenia typu wyrobu. Na przesłanki przemawiające za takim rozwiązaniem składają się:

- wykonywanie badań poszczególnych zasadniczych charakterystyk przez różne laboratoria;
- kompetencje laboratorium zgodnie z EN ISO/IEC 17025 oraz CPR.

Badania laboratoryjne wykonywane na próbkę dostarczonej przez klienta obligują laboratorium (EN ISO/IEC 17025 pkt 5.10.) do zamieszczenia w sprawozdaniu z badań oświadczenia, że „wyniki dotyczą wyłącznie obiektów badanych – co zaprzecza idei badań typu oraz ustaleniu typu wyrobu w przypadku, gdy za dobór próbek reprezentatywnej odpowiedzialny jest producent (system 3). W takim przypadku odpowiedzialność laboratorium kończy się na przedstawieniu wyników badań wykonanych dla danego obiektu badań.

Możliwe jest również przedstawienie zapisów dotyczących zgodności wyniku z wyspecyfikowanym wymaganiem lub rozszerzenie usługi o wydanie opinii/interpretacji. Ustalenie typu wyrobu na podstawie własnych badań może stanowić rodzaj opinii/interpretacji (pkt 5.10.5 normy EN ISO/IEC 17025) i zawierać ustalenia poziomu właściwości użytkowej, którą spełni wyrób, z uwzględnieniem niepewności wyniku badania (ILAC G8).

Wszelkie kryteria dotyczące wymaganego poziomu właściwości powinny dotyczyć także wymaganego poziomu rozrzutu tych wartości (zakres zmienności danego parametru). Niestety, tylko nieliczne dokumenty zharmonizowane przedstawiają takie wymagania.

Wynika z tego, że nawet przy obecnym brzmieniu pkt 1.4 Załącznika V do CPR, ostateczne zdanie w ustaleniu typu wyrobu ma producent. Rola laboratorium jest w rzeczywistości tylko pośrednia.

Projekt aktu delegowanego z września br. odnosi się do poruszonych kwestii przez powrót do pojęcia „badań typu” i wyraźnie wydziela dwa odrębne zadania niezbędne w ramach każdego systemu:

- przeprowadzenie badań typu lub obliczeń typu, zidentyfikowanie wartości tabelarycznych lub zestawienie dokumentacji opisowej służących ocenie właściwości użytkowych wyrobu;
- wydanie raportu z oceny właściwości użytkowych na podstawie opisanych działań.

Kolejne proponowane zmiany w Załączniku V zawierają odniesienie do nowej jednostki – obok laboratorium notyfikowanego pojawia się projekt wprowadzenia odrębnej jed-

nostki dokonującej obliczeń. Zdaniem wielu uczestników dyskusji nie należy wprowadzać nowych jednostek wykonujących jedynie obliczenia (calculation bodies), niezależnych od notyfikowanych laboratoriów. Norma PN-EN ISO/IEC 17025, stanowiąca kryterium akredytacji/oceny kompetencji laboratoriów badawczych do notyfikacji odnosi się również do badań wykonywanych przez obliczenia. Nie ma więc potrzeby tworzenia odrębnych jednostek, tym bardziej że nie ma innych kompleksowych zasad ich oceny. Notyfikacja laboratoriów powinna określać, czy laboratorium może także wykorzystywać metody obliczeniowe, np. przez zastosowanie dodatkowego wyróżnika w przypadku laboratoriów notyfikowanych również do wykonywania badań przez obliczenia. Szerokie merytoryczne uzasadnienie tego stanowiska zawiera opublikowany w październikowym numerze „Materiałów Budowlanych” artykuł A. Piekarczuka i E. Szewczak „Badania metodami obliczeniowymi w świetle diskutowanych zmian w załączniku V do Rozporządzenia 305/2011 (CPR)” [5].

Bardzo istotne z punktu widzenia praktycznego funkcjonowania jednostek notyfikowanych, w obszarze wyrobów objętych europejskimi ocenami technicznymi (EOT), może być rozwiązanie zawarte w projekcie aktu delegowanego, zmieniającego Załącznik V do CPR, wg którego zadania związane z przeprowadzeniem badań typu i oceną właściwości użytkowych powinny należeć do zadań i kompetencji jednostek oceny technicznej.

W przypadku każdego omawianego aktu delegowanego przedstawiono stan prac Komisji, państw członkowskich i przedstawicieli europejskich organizacji przemysłu nad projektami roboczymi, ulegającymi znacznym zmianom w wyniku prowadzonych dyskusji. Należy pamiętać także o roli i możliwościach ingerencji w treść projektów ze strony Parlamentu Europejskiego i Rady (UE).

Artykuł, w ślad za poprzednimi publikacjami na łamach „Materiałów Budowlanych” [6, 7], przedstawia stan prac nad tymi – niekiedy wstępnymi – projektami przede wszystkim, aby zainicjować dyskusję w krajowym środowisku budowlanym nad możliwymi i potrzebnymi kierunkami zmian i uściśleń postanowień CPR, doprecyzowaniem zapisów tego rozporządzenia oraz aby z odpowiednim wyprzedzeniem poinformować o zakresie potencjalnych nowych regulacji.

Literatura

- [1] Bar P. (CEPMC): Supply of DoP. Issues, cost and potential solutions. Workshop at the European Parliament – Making available DoP on Websites – 27 March 2013.
- [2] Van Hoe M. (UFEMAT): E-Supply of DoP. Workshop at the European Parliament – Making available DoP on Websites – 27 March 2013.
- [3] Coumans J. (FIEC): Making available DoP on websites – FIEC Contribution. Workshop at the European Parliament – Making available DoP on Websites – 27 March 2013.
- [4] CEN/TC 166/SC 2/WG 2 Doc. No. N010 EC Document. Construction Products Regulation. Conditions for making available a DoP on a Web site. Draft Delegated Act to be discussed on 8 July 2013.
- [5] Piekarczuk A., Szewczak E.: Badania metodami obliczeniowymi w świetle diskutowanych zmian w załączniku V do Rozporządzenia 305/2011 (CPR). *Materiały Budowlane*. 2013 nr 10, s. 37.
- [6] Bobrowicz J., Czarnecki L., Tworek J.: Wprowadzanie do obrotu wyrobów budowlanych zgodnie z Rozporządzeniem CPR 305/2011. *Materiały Budowlane*. 2012 nr 11, s. 32 – 35.
- [7] Wall S.: Rozporządzenie nr 305/2011 w pytaniach i odpowiedziach. *Materiały Budowlane*. 2013 nr 5, s. 42 – 43.